

สสส. เปิดผลวิจัย 1 ปีโคแฟค (ประเทศไทย) พบ ประชาชน 97% เผชิญหน้าข่าวลวง ห่วง 3 อันดับ ข่าวลวงแรกส่งผลกระทบต่อสุขภาพคนไทย จัดวงนักคิด ดิจิทัลร่วมถกหาทางแก้ไขและรับมือ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับ โคแฟค (Cofact) และภาคีเครือข่าย เปิดผลสำรวจ
เนื่องในวาระครบรอบ 1 ปีของโคแฟค (ประเทศไทย) พบประชาชน 97% ระบุว่าเคยพบเห็นข้อมูลข่าวลือข่าวลวง
โดยข่าวลวง 3 อันดับแรกอยู่ในแวดวงสุขภาพทั้งหมด ประชาชนขอสื่อมวลชนและแพลตฟอร์มออนไลน์ช่วยคัด
กรองข้อเท็จจริง ขณะที่วงเสวนาออนไลน์ นักคิดดิจิทัลครั้งที่ 17 เปิดประเด็น “How to รับมือปัญหาข้อมูลเท็จบน
/ข่าวสารลวงหลอก บทเรียนไทยและเทศ” ตัวแทน จากหลากหลายสาขาร่วมกันเปิดมุมมอง ชี้ทางแก้ไขระยะสั้น
สื่อมวลชนและแพลตฟอร์มมีบทบาทสำคัญ แต่ในระยะยาวต้องสร้างพลเมืองรุ่นใหม่ที่มีทักษะการสื่อสารรับผิดชอบ
ต่อสังคม

ดร.จิรพร วิทยกศักดิ์พันธุ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กล่าวว่า
สสส. มีเป้าหมายในการสร้างสังคมสุขภาวะ และตระหนักดีว่าการจะเกิดสังคมสุขภาวะได้นั้น จำเป็นจะต้องเกิด
สังคมแห่งปัญญาก่อน เรื่องของข้อมูลข่าวสารเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของการสร้างความรู้และปัญญา สสส. ได้ร่วมกับ

ภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนนวัตกรรมโคแฟค (Collaborative Fact Checking : Cofact) อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิด
กลไกในการทำให้ข้อมูลสารสนเทศที่กระจายอยู่ในสังคม เป็นข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง เพราะหากสังคมไทยยังเต็มไปด้วย
ด้วยข้อมูลข่าวสารที่สับสน ไม่ใช่ข้อเท็จจริง นอกจากจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพทั้งกายและใจแล้ว ยังนับเป็นบ่อน
ทำลายปัญญาและจิตวิญญาณตั้งแต่ในระดับปัจเจกไปจนถึงสังคมโดยรวม

คุณสุภิญญา กลางณรงค์ ผู้ร่วมก่อตั้งโคแฟค (ประเทศไทย) กล่าวว่า เนื่องในวาระครบรอบ 1 ปีการทำงานของโค
แฟค (ประเทศไทย) จึงได้มีการวิจัยสำรวจข้อมูลจากประชาชนในหลากหลายกลุ่ม โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนา
นวัตกรรมโคแฟคและแก้ไขปัญหาข่าวลวงอย่างยั่งยืน พร้อมจัดเวทีเสวนาออนไลน์นักคิดดิจิทัล ครั้งที่ 17 เพื่อ
เป็นการเปิดพื้นที่รับฟังมุมมองจากผู้เข้าร่วมเสวนาที่มาจากหลากหลายสาขา ทั้งนักวิชาการ สื่อมวลชน นักการ
ศึกษา และตัวแทนจากแวดวงกฎหมาย ที่จะมาช่วยกันมองปัญหาและหาทางออกในการแก้ไขและรับมือกับ
สถานการณ์ปัญหาข้อมูลข่าวสารที่บิดเบือน เป็นเท็จ ซึ่งวันนี้ไม่ได้เกิดจากสื่อมวลชนอย่างเดียว แต่ต้นตอความ
สับสนของข้อมูลข่าวสารนั้นมาจากหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ สื่อมวลชน ประชาชนทุกคน ไปจนถึงตัวของ
แพลตฟอร์มที่มีบทบาทมากในยุคปัจจุบันนี้คือโซเชียลมีเดีย

ด้าน ดร.รติ ธนารักษ์ รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ และตัวแทนทีมโคแฟคภาคเหนือ ได้นำเสนอผล
สำรวจข้อมูล “ทำไมต้องค้นหาความจริงร่วม : Why Cofact matters เนื่องในโอกาสครบรอบ 1 ปีโคแฟคประเทศ
ไทย” โดยได้ทำการสำรวจประชาชนในทุกภูมิภาค ครอบคลุมตั้งแต่ในลิตนศึกษา ภาคีเครือข่าย และประชาชน
ทั่วไปที่ใช้โซเชียลมีเดีย ผลสำรวจพบว่า 97% ของผู้ตอบแบบสอบถามเคยได้รับข่าวที่สงสัยว่าเป็นข่าวลวง โดยส่วน
ใหญ่รับข้อมูลข่าวสารที่สงสัยว่าเป็นข่าวลวงจาก 2 แหล่งใหญ่คือ แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ และจากกลุ่มผู้รู้จัก
ใกล้ชิด โดย 1 ปีที่ผ่านมา ข่าวลวง 3 อันดับแรกที่พบเป็นข่าวในแวดวงสุขภาพทั้งหมด อันดับที่ 1 คือข้อมูล
สรรพคุณเกินจริงของถั่งเช่าและอาหารเสริมอื่นๆ อันดับที่ 2 ข่าวลวงเรื่องฟ้าทะลายโจรป้องกันโควิดได้ และอันดับที่
3 เป็นข่าวลวงเรื่องมะนาวโซดารักษามะเร็งและโควิดได้ ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสำรวจได้เสนอทางออกในการแก้ไขปัญห
โดยอันดับ 1 คิดว่าสื่อมวลชนควรเป็นหลักในการช่วยตรวจสอบอย่างทันทั่วทั้งที่ไม่ผลิตซ้ำข่าวลวง อันดับที่ 2 คือ
แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ควรเพิ่มฟังก์ชันในการเตือนข่าวลวง และอันดับที่ 3 ควรเพิ่มทักษะพลเมืองดิจิทัลใน
หลักสูตรการเรียนรู้อันทุกระดับ และควรมีแพลตฟอร์มเฉพาะเพื่อเป็นศูนย์กลางในการตรวจสอบข่าวลวง เช่น โคแฟค
โดยส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามยังให้ความเชื่อมั่นว่า นวัตกรรมโคแฟคเป็นกลไกที่น่าเชื่อถือในการตรวจสอบ
ข่าวลวง

ในส่วนของเวทีเสวนาออนไลน์ ที่มีผู้เชี่ยวชาญตัวแทนจากหลากหลายสาขามาร่วมกันระดมความคิดในหัวข้อ “How
to รับมือปัญหาข้อมูลสับสน/ข่าวสารลวงหลอก บทเรียนไทยและเทศ” ได้รับเกียรติจาก คุณเทพชัย หย่อง ที่ปรึกษา
ThaiPBS ศ.ดร.พิรงรอง รามสูต รมะนันท์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดร.พิชญ์วดี กิตติปัญญางาม
ผู้ร่วมก่อตั้งและผู้บริหาร Arkki ประเทศไทย และ พ.ต.ท.(หญิง) เปรียบพร้อม เมฆิยานนท์ รองผู้กำกับ กลุ่มงานต่อ
ด้านการล่องละเมิดทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ต บก.ตอท.บช.สอท.

ทั้งนี้ คุณเทพชัย หย่อง ที่ปรึกษา ThaiPBS ได้กล่าวตอนหนึ่งว่า สถานการณ์โควิด ทำให้คนส่วนใหญ่ใช้ชีวิตในโลก

ออนไลน์มากขึ้น จึงเป็นช่องทางในการปล่อยข่าวลวง สถานการณ์นี้ไม่ได้เกิดขึ้นแค่ประเทศไทย แต่ทุกประเทศในอาเซียนขณะนี้กำลังพบปัญหาที่เหมือนกันหมด ความน่ากังวลของข่าวลวง ไม่ใช่เพียงแค่ข่าวที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพเท่านั้น แต่ข่าวปลอมที่สร้างกระแสความเกลียดชัง ก็เป็นเรื่องที่ควรใส่ใจในระยะยาว เพราะเป็นข่าวที่ไม่สามารถหักล้างด้วยข้อเท็จจริงได้ สำหรับการรับมือในสถานการณ์เฉพาะหน้านั้น สื่อมวลชนหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ต่างๆ อย่างโคแฟค จะเข้ามาเป็นกลไกสำคัญในการยับยั้งข่าวลวง ให้ข้อเท็จจริง แต่ในระยะยาว สิ่งสำคัญคือการสร้างคนรุ่นใหม่ไม่ให้หลงเชื่อข่าวลวง มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่เป็นต้นตอในการปล่อยข่าวลวง เพราะทักษะการสื่อสารในวันนี้ ไม่ได้จำกัดแค่คนที่เรียนในวงการศึกษาอีกต่อไปแล้ว แต่เป็นทักษะจำเป็นในชีวิตของพลเมืองทุกคนในสังคม

สำหรับผลงานวิจัย “ทำไมต้องค้นหาความจริงร่วม : Why Cofact matters เนื่องในโอกาสครบรอบ 1 ปีโคแฟคประเทศไทย” และ การเสวนาออนไลน์ นักคิดดิจิทัลครั้งที่ 17 “How to รับมือปัญหาข้อมูลสับสน/ข่าวสารลวง หลอก บทเรียนไทยและเทศ” เป็นหนึ่งในโครงการที่ สสส. ทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย โคแฟค (ประเทศไทย) เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์ระบบนิเวศสื่อปลอดภัยและสังคมสุขภาวะ โดยสามารถดาวน์โหลดเอกสาร “บทเรียนและข้อเสนอแนะการแก้ปัญหาข่าวลวงอย่างยั่งยืน” และรับชมการเสวนาย้อนหลังได้ที่เพจ Cofact โคแฟค